

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas sayısı:1963/110

Karar sayısı:1963/205

Karar günü:13/9/1963

Resmi Gazete tarih/sayı:13.11.1963/11554

İptal dâvasını açan : Adalet Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu.

İptal dâvasının konusu : 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanununun 34 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki (25 liraya kadar olan para cezasına itiraz edilemez. Bu kararlar nihaidir). hükmünün, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 114 üncü maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ve Anayasanın 149 ve geçici 9 uncu maddelerine dayanılarak iptali istenilmiştir.

İlk inceleme :

Anayasa Mahkemesi İç Tüzüğü'nün 15 inci maddesi gereğince 4/3/1963 gününde yapılan ilk incelemede iptal dâvasının, Adalet Partisinin 2271/ 1963 günü toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubunun 44 sayılı ve 22/4/1962 günlü Kanunun 25 inci maddesinin 2 nci bendinde uygun kararına dayanılarak 21/2/1963 gününde yani kanuni süresi içinde açıldığı görülmüş; ancak dâva dilekçesinde imzaları bulunan Cahit Okurer ve Ali Naili Erdem'in Grup Başkan veya Başkan Vekili olduklarını bildirir belgelerin gönderilmediği anlaşıldığından 44 sayılı kanunun 26 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının uygulanması gerekmiş; belgelerin 15 gün içinde gönderilmesi için tebligat yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

Dâva dilekçesinde imzası bulunanlardan Cahit Okurer'in Adalet Partisi Cumhuriyet Senatosu Grup Başkanı ve Ali Naili Erdem'in Adalet Partisi Millet Meclisi Grup Başkan Vekili olduğunu belirten belgeler 4/3/1963 günlü kararlar verilen süre içinde gönderilmek suretiyle eksiklik tamamlandığından Anayasanın 149. ve geçici 9 uncu ve 44 sayılı kanunun 21. 25. ve geçici 5 inci maddelerine uygun olarak açıldığı sonucuna varılan dâvanın esasının incelenmesi 15/4/1963 gününde kararlaştırılmıştır.

Esasın incelenmesi :

Dâvanın esasına ilişkin rapor, dâva dilekçesi ve ekleri, Anayasaya aykırılığı ileri sürülen kanun hükmü, dayanan Anayasa hükmü ve olay ile ilgili Anayasa'nın diğer hükümleri ve gerekçeleri ve bunlara ilişkin Meclis görüşmeleri tutanakları okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

I- 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanununun 34 üncü maddesi şöyledir :

(Odalarca, mevzuata uygun olarak alınan kararlara riayet etmeyen azalara, idare heyetlerinin teklifi üzerine meclislerinin kararı ile 5 liradan 50 liraya kadar ve tekerrürü halinde 25 liradan 250 liraya kadar para cezası verilebilir. 25 liraya kadar olan para cezasına itiraz edilemez. Bu kararlar nihaidir.

25 liradan yukarısı için kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren bir ay içinde idarî kaza merciine itiraz olunabilir).

Davacı, bu maddenin birinci fıkrasındaki (25 liraya kadar olan para cezasına itiraz edilemez. Bu kararlar nihaidir.) hükmünün Anayasaya aykırı olduğunu ileri sürmüş ve iptalini istemiştir.

Esas sayısı:1963/110
Karar sayısı:1963/205

Davacının gerekçe ve kanuni mesnet olarak dayandığı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 114 üncü maddesinde ise :

(İdarenin hiçbir eylem ve işlemi, hiçbir halde, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz.

İdarenin işlemlerinden dolayı açılacak dâvalarda süre aşımı, yazılı bildirim tarihinden başlar.

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.)

diye yazılıdır. Bu maddedeki temel hukuk kuralının dâva konusu hükümle bir ilintisi olmadığı ve iddiaya dayanak olamayacağı meydandadır. Ancak 44 sayılı kanunun 28 inci maddesine göre Anayasa Mahkemesi ilgililerce ileri sürülen gerekçelere dayanmaya mecbur olmadığı ve başka gerekçe ile de Anayasaya aykırılık kararı verebileceği için bu yön üzerinde durulmamıştır.

6964 sayılı kanunun 1 inci maddesine göre Ziraat Odaları, tüzel kişiliğe sahip, meslekî nitelikte kamu teşekkülleridir. Dâva konusu 34 üncü maddedeki para cezalarını oda meclisleri, mevzuata uygun olarak alınmış kararlara riayet etmeyen oda azalarına verirler. Öyle ise bu ceza bir disiplin cezası, cezaya ilişkin karar da disiplin kararı niteliğindedir. Söz konusu maddede 25 liraya kadar olan para cezasına itiraz edilemeyeceği, bu kararların nihai olduğu açıklanmıştır. Hükümde (itiraz edilemeyeceği) nin belirtilmesiyle yetinilmeyerek ve (kesin) deyimi de kullanılmayarak, Kararlara (Nihai) bir niteliğin tanınmış bulunması, bu hükme ilişkin Meclis görüşme tutanağından ve aynı maddenin 25 liradan yukarı cezalar için idari kaza merciine başvurulmasına cevaz veren son fıkrası hükmünden de anlaşıldığı üzere bu çeşit kararların yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılmak istendiğini açıkça göstermektedir. Oysa Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 118 inci maddesi, disiplin kovuşturmaları ve cezaları konusunda şu temel hukuk kurallarını koymuştur.

(Memurlar ve kamu kurumu niteliğindeki meslek teşekkülleri mensupları hakkında yapılacak disiplin kovuşturmalarında, isnat olunan hususun ilgiliye açıkça ve yazılı olarak bildirilmesi, yazılı savunmasının istenmesi ve savunma için belli bir süre tanınması şarttır.

Bu esaslara uyulmadıkça disiplin cezası verilemez.

Disiplin kararları, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz. Asker kişiler hakkındaki hükümler saklıdır.)

Öyle ise 6964 sayılı kanunun 34 üncü maddesinde yer alan ve kamu kurumu niteliğinde meslek teşekkülleri olan ziraat odaları mensupları hakkında verilen 25 liraya kadar para cezasına ilişkin disiplin kararlarını yargı mercilerinin denetimi dışında bırakan hüküm Anayasaya aykırıdır. Anayasanın 8 inci maddesine göre kanunlar Anayasaya aykırı olamayacağından dâva konusu hükmün iptali gerekir.

II. Üyelerden İbrahim Senil, Hakkı Ketenoğlu ve Ekrem Tüzemen inceleme konusu 34 üncü maddenin son fıkrasının başındaki (25 liradan yukarısı için) ibaresinin de iptali gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Dâva gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, sadece 34 üncü maddenin birinci fıkrasındaki (25 liraya kadar olan para cezasına itiraz edilemez. Bu kararlar nihaidir.) hükmünün iptali istemiyle açılmıştır. 44 sayılı kanunun 28 inci maddesinin birinci fıkrası hükmüne göre Anayasa Mahkemesi istemle bağlıdır. Gerçi aynı maddenin ikinci fıkrası, bir kanunun belirli bir hükmünün iptali yüzünden aynı kanunun başka bir hükmünün uygulanmaması sonucunun doğduğu hallerde o hükmün de iptaline cevaz vermektedir. Ancak dâva konusu hüküm iptal edildiği takdirde son fıkranın uygulanmaması gibi bir durumun meydana gelmesi mümkün değildir. Her ne kadar söz konusu son fıkra uyarınca 25 liradan yukarı cezalara ilişkin kararlar aleyhine tebliğ gününden başlayarak bir ay içinde idari kaza merciine itiraz olunabilmesine karşılık, iptalden sonra 25 liraya

Esas sayısı:1963/110
Karar sayısı:1963/205

kadar olan para cezalarına ilişkin kararlar için kaza merciine başvurma süresinin 90 gün olması gibi bir ahenksizlik meydana geliyorsa da bu durum, 3546 sayılı Danıştay Kanununun, özel kanunlarında dâva açma süresi tâyin edilmeyen hallerde bu sürenin 90 gün olduğunu belirten 32 nci maddesi hükmünden doğmaktadır. Bu bakımdan bir tanzim müessesesi olmayan Anayasa Mahkemesince bu konuda yapılacak bir işlem yoktur ve aksaklığın ancak yasama yoluyla giderilmesi gerektir. Bu sebeplerle çoğunluk, azınlığın görüşüne katılmamıştır.

Sonuç :

1- 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanununun 34 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki (25 liraya kadar para cezasına itiraz edilemez. Bu kararlar nihaidir.) hükmünün Anayasaya aykırı olduğundan, iptaline oybirliği ile;

2- Aynı maddenin son fıkrasının başında yer alan (25 liradan yukarısı için) ibaresinin 44 sayılı kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrası yoluyla iptaline yer ve imkân olmadığına Üyelerden İbrahim Senil, Hakkı Ketenoglu ve Ekrem Tüzemen'in muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile;

Anayasa'nın 149., 152. ve geçici 9 uncu maddeleri gereğince 13/9/1963 gününde karar verildi.

Başkan
Sünuhi Arsan

Üye
Osman Yeten

Üye
Rifat Göksu

Üye
Lütfi Akadlı

Üye
İbrahim Senil

Üye
İhsan Keçecioglu

Üye
Salim Başol

Üye
Celâlettin Kuralmen

Üye
Yekta Aytan

Üye
Hakkı Ketenoglu

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Ekrem Korkut

Üye
Avni Givda

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Ekrem Tüzemen

MUHALEFET ŞERHİ

Esas sayısı:1963/110
Karar sayısı:1963/205

6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanununun disiplin cezaları bölümünde yer alan (Para cezaları) kenar başlıklı 34 üncü maddesinin birinci fıkrasında (25 liraya kadar olan para cezasına itiraz edilemez. Bu kararlar nihaidir.) diye yazılıdır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise 25 liradan yukarı para cezaları aleyhine idari kaza merciine itiraz olunabileceği kabul edilmiştir.

25 liraya kadar olan para cezasına itirazı önleyen hükmün, Anayasanın 118 inci madesine aykırı olduğu sonucuna varılarak, iptaline oybirliği ile karar verilmiştir. Maddenin dâva konusu dışında kalan ikinci fıkrasının baş tarafındaki (25 liradan yukarısı için) kelimeleri iptal edildiği takdirde yalnız 25 liradan yukarı para cezalarına karşı değil daha az para cezalarına karşı da idarî kaza merciine başvurulabileceği maddede açıklanmış olacaktır. Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri hakkındaki 25/4/1962 tarih ve 44 sayılı Kanunun 28 inci maddelerinin, lâfzına göre değil, güttüğü gayeye uygun olarak tefsiri dâva konusu iki cümle ile birlikte sözü geçen kelimelerin de iptaline karar verilmesine müsaittir. Bu sebeplede bunlarında iptali cihetine gidilmesi doğru olur. Kararın (Sonuç) kısmınının 2 numaralı bendine, bütün bu sebeplerle, muhalifim.

Üye

Ekrem Tüzemen

MUHALEFET ŞERHİ

34 üncü maddenin (25 liraya kadar olan para cezalarına itiraz olunamaz. Bu cezalar nihaidir.) Hükmünü taşıyan cümleleri iptal edilmiştir.

Aynı maddenin son fıkrası ise 25 liradan yukarı olan para cezalarının itiraz müddet ve merciini tayin etmekte ve bir ay içinde itiraz olunması lüzumunu tesbit etmektedir.

İptâl edilen hüküm karşısında son fıkranın (25 liradan yukarısı için) ibaresi kalırsa küçük para cezalarına ilişkin itiraz müddeti Danıştay Kanunu gereğince üç ay ve daha yukarı miktardaki para cezalarına itiraz müddeti ise bir ay olacaktır. Bu ise kanun koyucunun maksadı dışındadır. Bu sebeple 22/4/1962 gün ve 44 sayılı kanunun 28 inci maddesi gereğince son fıkranın (25 liradan yukarısı için) ibaresinin de iptali lâzımdır.

Bu sebeple kararın bu noktasına muhalifiz.

Üye

İbrahim Senil

Üye

Hakkı Ketenoğlu